

LIETUVOS KOMJAUNIMO SPAUDOS VAIDMUO, AUKLĖJANT LIETUVOS DARBO JAUNIMĄ PROLETARINIO INTERNACIONALIZMO DVASIA (1920—1940.VI)

Ž. ZAVECKIENE

Lietuvos, kaip ir kitų kraštų, buržuazija vykdė nacionalinės neapykantos, tautų siundymo politiką. Nacionalizmas ir šovinizmas buvo parankus ginklas, siekiant užkirsti kelią visų tautybių darbo žmonių vienybei kovoje prieš kapitalistinę santvarką. Ypatingas dėmesys buvo skiriamas nacionalistinėms nuotaikoms skiepyti jaunimo tarpe, stengiamasi jį suskaldyti tautiniu principu. Antai į tautininkų jaunimo organizaciją „Jaunoji Lietuva“ buvo primami tik lietuviai¹. Buvo kuriamos taip pat fašistinės nacionalistinės organizacijos, kaip „Geležinis vilkas“, „Baltasis žirgas“, „Giltinė“ ir kitos, kurios atvirai terorizavo tautines mažumas. Panašiai buvo suburiamas ir kitų tautų jaunimas — kuriamos lenkų, rusų, žydų ir kitų tautybių nacionalistinės jaunimo organizacijos. Nacionalistines aistras kurstė buržuazinė spauda, radijas, prie to prisidėjo ir bažnyčia. Šiomis propagandos priemonėmis buvo stengiamasi užtušuoti klasinę nelygybę, apeliuojant į nacionalinius ir religinius žmonių jausmus. Buržuazinėje jaunimo spaudoje ne kartą buvo kreipiamasi į lietuvius katalikus. Jie buvo raginami vieningai kovoti prieš tuos, kurie orientavosi ne į nacionalinę, bet į socialinę ekonominę atskirų visuomenės narių priklausomybę².

Tačiau darbo jaunimas „tautos vienybės“ idėją vis dažniau pakeisdavo darbo žmonių vienybės idėja. Tai buvo dėsningas reiškinys, atsiradęs revoliucinio judėjimo praktikoje. V. Leninas šiuo klausimu yra pasakęs: „Proletariatas negali kovoti už socializmą be kuo glaudžiausios ir pilnutinės visų nacijų darbininkų sąjungos visose be išimties darbininkų organizacijose“³.

Lietuvos Komunistinės jaunimo sąjungos spauda nacionalinį klausimą sprendė, vadovaudamasi marksistiniu-leninininiu mokymu. Nacionalistinėms aistroms, kurias kurstė Lietuvos buržuazija, LKJS spauda priešpastatė įvairių tautybių darbo žmonių lygybės ir draugystės idėją, solidarizavosi su kovojančiu už laisvę kitų tautų jaunimu.

Visų marksistinio-lenininio mokymo teiginių nacionaliniu klausimu komjaunimo spauda, aišku, negalėjo pilnutinai išnagrinėti. Joje buvo populiarinami šio mokymo pagrindai, skelbiami Lietuvos Komunistų partijos, Komunistinio Jaunimo Internacionalo dokumentai ir kita medžiaga, padedanti darbo jaunimui teisingai spręsti nacionalinį klausimą praktinėje revoliucinėje veikloje. Kai kuriuos svarbius darbus šiuo klausimu buvo rekomenduojama perskaityti iš kitų šaltinių. Antai 1923 m. „Darbininkų jaunimas“ nurodė, kad visi LKJS nariai privalo perskaityti

¹ „Jaunųjų pasaulis“, 1932, Nr. 2, p. 4.

² „Jaunimo vadas“, 1928, Nr. 1, p. 1, 2; „Jaunoji Lietuva“, 1928, kovo—bal., Nr. 3—4, p. 16 ir kt.

³ Leninas V. I. Tezės nacionaliniu klausimu. Raštai. T. 19, p. 221.

Z. Angariečio straipsnį „Prie tautinio klausimo rišimo Lietuvoje“, spausdintą „Komuniste“ (1923, Nr. 9—10).

LKJS spauda parodė, kad tik buržuazija yra suinteresuota auklėti jaunimą nacionalizmo bei šovinizmo dvasia, nes tokiu būdu jį galima lengviau atitraukti nuo jaudinančių socialinių klausimų. Komjaunimo spauda dėjo pastangas suvienyti darbo jaunimą ne nacionaliniu, o klasiniu principu, nes klasinėje visuomenėje svarbiausią vaidmenį vaidina ne nacionalinė, bet socialinė-klasinė žmogaus padėtis. Spaudoje buvo rašoma: „Buržujus, kokios jis tautos nebūtų, vienodai išnaudoja darbininką irgi be tautos skirtumo — kaip lietuvį, taip žydą, lenką, latvij ir t. t.“⁴

Teisingas nacionalinio klausimo supratimas ir proletarinis internacionalizmas LKJS spaudoje atsispindėjo, sprendžiant daugelį svarbių problemų. Ypač tai išryškėjo minint tarptautines darbo žmonių šventes: Gegužės pirmąją, Spalio revoliucijos metines, Kovos prieš imperialistinius karus dieną (rugpjūčio 1), Tarptautinę jaunimo dieną, V. Lenino, K. Libknechto, R. Liuksemburg atminimo dienas. Šių švenčių proga LKJS spauda populiarino proletariato vienybės idėją, atsiliepė į betarpiškus vidaus ir tarptautinio gyvenimo įvykius, parodė darbo žmonių kovos istoriją, šaukė jaunimą po proletarinio internacionalizmo vėliava kovai prieš kapitalistinę santvarką.

Gausiausiai medžiagos LKJS spaudoje skirta Tarptautinei jaunimo dienai, kuri buvo minima kiekvienų metų rugsėjo pirmąjį sekmadienį. Tai buvo savita viso pasaulio darbo jaunimo šventė. Todėl neatsitiktinai komjaunimas buvo pagrindinis jos organizatorius. Pirmą kartą Tarptautinė jaunimo diena Lietuvoje tuo metu buvo aktyviai paminėta 1920 m. Rugsėjo 5 dieną buvo išleistas L ir B KJS CB atsišaukimas⁵, pasirodė straipsniai periodinėje spaudoje⁶. Šios dienos proga buvo paruoštas ir specialus L ir B KJS CB organo „Jaunojo komunisto“ numeris. Tačiau tiek šį numerį, tiek ir vieno atsišaukimo tiražą žvalgyba konfiskavo⁷. Tarptautinė jaunimo diena LKJS spaudoje buvo atžymima kiekvienais metais. Šios dienos proga buvo išleidžiami specialūs atsišaukimai. Dvidešimt iš jų, išleistų 1920—1938 m., yra išlikę. Tai dienos skirtus atsišaukimus leido ne tik LKJS CK, bet ir vietinės organizacijos. Antai 1932 m. rugpjūčio mėn. tokį atsišaukimą išleido LKJS Mažeikių raj. komitetas⁸, 1935 m.—Salako komjaunimas⁹, 1937 m.—LKJS Kauno rajono komitetas¹⁰.

Pagrindinis Tarptautinės jaunimo dienos devizas buvo sutelkti viso pasaulio darbo jaunimą kovai prieš buržuazijos diktatūrą ir imperialistinius karus. Todėl ta proga išleistoje LKJS spaudoje buvo raginama ginti TSRS, kuriai daugiausia grasino imperialistinių valstybių militaristinė politika. Spauda skiepijo neapykantą fašizmui ir toms fašistinėms valstybėms, kurios siekė imperialistinių karų pagalba pavergti tautas. Labai įtaigiai skambėjo 1935 m. LKJS CK atsišaukimo žodžiai. Jame, tarp kitų klausimų, rašoma: „Mums siūlo mirti karo lauke. Mūsų motinoms, seserims ir visiems artimiesiems siūlo badą, vargą ir karčias ašaras. Jei kas turi namukus, juos žada sugriauti patrankų šūviais, gi daržus paversti kapinėmis.

⁴ Vargų duktė [Tautkaitė E.]. Kas reikalinga žinoti Lietuvos jaunam darbininkui ir darbininkei. K., 1921, p. 12.

⁵ LKP atsišaukimai. T. 1, V., 1962, p. 427—428.

⁶ „Jaunasis komunistas“, 1920, rugp., Nr. 1—2, p. 7—8.

⁷ PA, f. 3743, ap. 1, b. 27, l. 58.

⁸ LKP atsišaukimai. T. 3, V., 1964, p. 445—446.

⁹ LKP atsišaukimai. T. 4, V., 1963, p. 509—510.

¹⁰ Ten pat, p. 546—548.

Bet kas gi tą viską mums siūlo? Tai siūlo fašizmas, Smetonos ir Hitlerio vadovaujamas¹¹.

LKJS spauda tos dienos proga kvietė jaunimą ruošti mitingus, susirinkimus, vakarus. Konkrečiai buvo parodoma, ir kaip pravešti tokius renginius, kokius klausimus juose nagrinėti. Tuo tikslu gausiai buvo informuojama apie Tarptautinės jaunimo dienos minėjimą įvairiose Lietuvos vietose. 1920 m. Tarptautinė jaunimo diena buvo paminėta Marijampolės, Vilkaviškio, Kalvarijos, Naumiesčio, Sakių ir kitose apylinkėse¹². Kaune tai dienai skirtame susirinkime dalyvavo 500 darbininkų¹³. 1926 m. rugsėjo mėn. mitingai ir internacionaliniai jaunimo vakarai buvo pravešti Biržuose, Vilkiroje ir kitur¹⁴. LKJS spauda rekomendavo šiuose renginiuose priimti rezolucijas, kelti reikalavimus, rinkti aukas revoliuciniam judėjimui remti. Spaudoje paskelbta medžiaga rodo, kad visa tai buvo vykdoma ir praktikoje.

Panašiai LKJS spauda pažymėjo ir kitas tarptautinio darbo žmonių solidarumo šventes.

Kovai prieš imperialistinius karus, už proletarinio jaunimo vienybę LKJS spauda panaudojo tarptautinio proletariato vadų V. Lenino, K. Libknechto ir R. Liuksemburg mirties metines. Nuo 1919 m. LKJS spauda kiekvienais metais minėjo vokiečių darbininkų klasės vadų K. Libknechto ir R. Liuksemburg nužudymo metines. Nuo 1924 m. Lietuvos komjaunimas įvedė V. Lenino—K. Libknechto—R. Liuksemburg atminimo savaitę. Šia proga viso pasaulio darbo jaunimas buvo kviečiamas kovoti prieš buržuazijos kėslus, tvirtai įsisavinti nemirtingą Lenino mokslą, kurį vadovaujantis tegalima pasiekti tarptautinio proletariato pergalę. 1925 m. šios savaitės metu buvo skaityti pranešimai, kuriuos išklausė apie 400 darbo jaunimo atstovų¹⁵.

Atžymint Tarptautinę jaunimo dieną, V. Lenino, K. Libknechto ir R. Liuksemburg savaitę, LKJS spauda ankstesniais metais kvietė jaunimą rengti demonstracijas ir streikus. Tačiau tomis progomis ruošti tokio masto masinius renginius buvo netikslinga. Vėliau išvengti tokio pobūdžio klaidų padėjo LKP Centro Komiteto nurodymai.

LKJS spauda kiekvienais metais taip pat pažymėdavo Spalio revoliucijos metines ir Gegužės pirmąją. Šiomis progomis komjaunimo spauda padėjo LKP rengti švenčių minėjimus, parodė Didžiosios Spalio socialistinės revoliucijos istorinę reikšmę, propagavo socialistinės revoliucijos iškovojimus, socializmo statybos Tarybų Sąjungoje laimėjimus, pasisakė už tarptautinio proletariato vienybės būtinumą.

Nuo 1929 iki 1940 m. LKJS spauda kasmet rugpiūčio 1 d. minėjo Tarptautinę antimilitaristinę dieną. Spaudoje buvo siekiama parodyti imperialistinių karų tikslus, kviečiama remti TSRS iškovojimus. Šios dienos proga 1929 m. LKJS išleido ir specialų vienkartinį leidinį „Raudonoji diena“. Leidinys buvo skirtas antimilitaristinei propagandai skleisti.

LKJS spauda svarbiausiu dalyku laikė solidarumą su TSRS darbo žmonėmis. Todėl apie tai buvo kalbama beveik kiekviename periodinių leidinių numeryje, atsišaukimuose ir t. t.

Daug medžiagos buvo skirta TSRS jaunimo gyvenimui ir jo kovai už socializmą nušviesti. LKJS spauda išreiškė didžiules Lietuvos darbo jaunimo simpatijas Tarybų šalies jaunimui. Pateikiant pilietinio karo Tarybų Rusijoje vaizdų¹⁶, buvo parodoma proletarinio jaunimo ištikimybė

¹¹ LKP atsišaukimai. T. 4, p. 507—508.

¹² „Jaunasis komunistas“, 1920, spalio, Nr. 3, p. 4.

¹³ «Информационный бюллетень», 1921, № 1, стр. 7.

¹⁴ „Spindulys“, 1926, rugs.—spalio, Nr. 2, p. 9.

¹⁵ PA, f. 3743, ap. 1, b. 59, l. 26.

¹⁶ Jaunimo lapelis.— „Tiesa“, 1925, bal. 15.

revoliucijai. LKJS spaudoje paskelbti tarybinio jaunimo laišakai teikė didelę moralinę paramą Lietuvos kovotojams. Antai 1925 m. liepos mėn. per komjaunimo spaudą Lietuvos komjaunuoliams perdavė sveikinimus Maskvos, Vladimiro, Viatkos ir kitų vietų komjaunuoliai ir jaunieji pionieriai. Laiškas iš Vladimiro gubernijos buvo rašytas 11 000 vaikų vardu¹⁷.

LKJS spauda atskleidė jaunimui, kam lietuvių tauta turi būti dėkinga už pagalbą, sprendžiant daugelį gyvybinių reikalų. Tai lietė ir Vilniaus sugrąžinimą Lietuvai. Komjaunimo spauda šiuo klausimu rašė: „Sovietų Sąjunga, Raudonoji Armija mums grąžino Vilnių ir Vilniaus kraštą“¹⁸. O štai kaip apie Vilniaus grąžinimą rašė buržuazinė Lietuvos jaunimo spauda: „Plieno piūklas ir kirvis stipriose lietuvių rankose pusiau padalina demarkacijos barjerą, ir šaunios lietuvių karių gretos neša laisvę Vilniui. Ir visi džiaugėsi: vyresnieji vadai — kad jų kova laimėta, mažieji — kad Aušros Vartų Marija jų tyras maldas išklausė, kad jų taip dažnai ir su tokiau užsidegimu dainuota daina: „Į Vilnių, į Vilnių!“ galės dabar amžinai skambėti pačiame Vilniuje“¹⁹. Sugretinus šiuos pasakymus, ryškiai matyti, kokį svarbų vaidmenį suvaidino LKJS spauda, teisingai nušviesdama darbo jaunimui svarbius to meto įvykius.

Komjaunimo spauda griežtai stoji prieš buržuazinių nacionalistų šmeižtus TSRS tautų atžvilgiu. 1940 m. sausio mėn. LKJS atsišaukime rašoma: „Jie [krikščionių, liaudininkų, tautininkų, socialdemokratų vadai — Ž. Z.] visai šmeižia ir juodina tą kraštą, kurio kilni širdis grąžino mums dalį Vilniaus krašto ir pačią Lietuvos sostinę Vilnių. Vilniaus krašto atidavimas ir savitarpio pagalbos pakto sudarymas rodo, kad milžiniška Tarybų Sąjunga gerbia Lietuvos nepriklausomybę ir pasirodusi ją ginti“²⁰.

LKJS spaudoje buvo palyginta padėtis Vakarų Ukrainoje ir Baltarusijoje su padėtimi Vilniaus krašte ir parodomi didžiuliai skirtumai. Iš LKJS spaudos matome, kad Vakarų Ukrainoje ir Baltarusijoje per trumpą laiką buvo nacionalizuotos dvarininkų žemės ir kartu su inventoriumi išdalytos valstiečiams. Tuo tarpu Vilniaus krašte darbininkai ir vargingieji valstiečiai toliau skurdė dėl darbo ar žemės stokos, jų vaikai kaip ir anksčiau negalėjo normaliai mokytis, jaunimas liko be teisių²¹. Visa tai padėjo ugdyti jaunimo pagarbą Tarybų Sąjungai.

Ir vis dėlto Vilniaus sugrąžinimą LKJS spauda įvertino šiek tiek pavėluotai, laiku nedavė atkirčio buržuazinei propagandai, skleidžiančiai kiršinančias idėjas. Mat, nelegali spauda retai pasirodydavo ir dėl to negalėjo suskubti laiku nušviesti gausių tuo metu tarptautinių ir vidaus gyvenimo įvykių.

LKJS spaudoje buvo plačiai reiškiami solidarumo jausmai kovojančių prieš kapitalizmą tautų darbo žmonėms. Beveik visuose periodiniuose leidiniuose buvo įvesti proletarinio jaunimo gyvenimo skyriai, kuriuose buvo nurodyti Vokietijos, Vengrijos, Estijos, Lenkijos ir kitų šalių darbo žmonių ir jaunimo laimėjimai ir nesėkmės.

Kai 1923 metais Vokietijoje kilo nauji klasiniai mūšiai, Lietuvos komjaunimo spauda stoji į kovojančio vokiečių proletariato pusę, kartu parodė išdavikiškus Lietuvos buržuazijos ketinimus padėti kitoms kapitalistinėms šalims pasmaugti Vokietijos darbininkų revoliucinį judėjimą ir kvietė Lietuvos jaunimą nekelti ginklo prieš Vokietijos darbo žmones²².

¹⁷ „Darbininkų ir valstiečių jaunimas“, 1925, liepos, Nr. 3(25), p. 25—26.

¹⁸ „Darbininkų ir valstiečių jaunimas“, 1940, birž., Nr. 1, p. 1.

¹⁹ „Pavasaris“, 1939, Nr. 1, p. 10.

²⁰ LKP atsišaukimai. T. 4, p. 569.

²¹ „Darbininkų ir valstiečių jaunimas“, 1940, birž., Nr. 1, p. 3.

²² „Darbininkų jaunimas“, 1923, spalio, Nr. 8, p. 78.

Viename šia proga išleistame atsišaukime buvo kreipiamasi į naujokus ir kareivius, kad jie nepasiduotų apgalei ir nekariautų prieš kitų šalių darbo žmones. „Draugai, vilkdami kareivio šinielių ir imdami šautuvą, pasižadėkite nė vienas nepakelti rankos prieš Vokietijos, Tarybų Sąjungos ir savo krašto darbininkus“²³. LKJS spauda sveikino Vokietijos revoliuciją, aiškino jos pobūdį ir nurodė, kodėl Lietuvos darbo žmonės ir jaunimas ją privalo remti. Ji reikiamai pagerbė Vokietijos revoliucinių mūšių didvyrius, jų tarpe ir Hamburgo sukilimo dalyvį komjaunuolį Hansą Mendelį²⁴. LKJS CK organe „Darbininkų jaunimas“ buvo išspausdintas kovingas eilėraštis „Barikadoj“²⁵, kuris žadino pasiaukojimą ir didvyriškumą Lietuvos liaudies revoliucinėje kovoje.

Ypač ryškūs Lietuvos komjaunimo spaudos puslapiai, skirti pilietinio karo Ispanijoje įvykiams nušviesti. Kadangi Ispanijoje buvo susirėmusios reakcijos ir demokratijos jėgos, tai jų kova greit atkreipė visų šalių dėmesį. Respublikos laimėjimas būtų sutvirtinęs taikos ir demokratijos pozicijas ir tarptautiniu mastu. O fašizmo jėgų pergalė grasino reakcija ir nauju imperialistiniu karu.

LKP vadovaujamas, Lietuvos komjaunimas reiškė internacionalinį solidarumą su kovojančia Ispanijos liaudimi. LKJS spaudoje buvo išvystyta plati antifašistinė propaganda. Ispanijos liaudies kovą LKJS spauda laikė bendros kovos prieš fašizmą ir imperialistinio karo grėsmę dalimi. Jau 1936 m. rugsėjo mėn. LKJS spaudoje buvo pareikšta, kad „Ispanijos liaudies kova — tai mūsų kova, jos laimėjimai — tai mūsų laimėjimai“²⁶, LKJS spauda rodė Lietuvos jaunimui, kuo jis gali prisidėti prie šios kovos.

LKJS spaudos puslapiuose skaitytojai buvo supažindinami su padėtimi Ispanijos liaudies frontuose, kartu pergyvenami jos laimėjimai ir nesėkmės. LKJS spaudoje buvo paskelbtas Ispanijos Kompartijos CK atsišaukimas²⁷ — Lietuvos jaunimas išgirdo tikrą Ispanijos komunistų žodį. 1938 m. kovo 31 d. LKJS centriniame organe buvo išspausdintas sutrumpintas Dolores Ibaruri atsišaukimo tekstas į Vokietijos ir kitų šalių motinas. Jame buvo raginama kovoti prieš fašizmą, prieš Vokietijos fašistų intervenciją Ispanijoje, už laisvę, kultūrą, taiką ir savo asmeninę laimę, kurią fašistų primestas karas dažnai atima tiek iš Ispanijos, tiek iš Vokietijos, tiek ir iš kitų šalių žmonių, o ypač motinų²⁸.

Pateikdama konkrečių fašizmo siautėjimo Ispanijoje pavyzdžių, LKJS spauda parodė, ką neša su savimi fašizmas. Antai nuo 1939 m. kovo 28 d., t. y. nuo tos dienos, kai Frankas įžengė į Madridą, iki gegužės 2 d. vien tiktai Ispanijos sostinėje buvo nužudyta daugiau kaip 35 000 žmonių²⁹. Be abejo, tokie faktai negalėjo nesukelti Lietuvos darbo jaunimo neapykantos fašizmui.

Per LKJS spaudą buvo raginama rinkti lėšas kovojančiai Ispanijos liaudžiai. Taip pat buvo skelbiamos žinios apie Lietuvos darbo jaunimo surinktas ir pasiūstas lėšas Ispanijos revoliucionieriams remti. Antai iš LKJS spaudos matome, kad 1934 m. per šešias savaites LKJS Kauno rajono II parajonė surinko 49 litus 80 centų³⁰, 1937 m. Kauno organizacija surinko apie 200 litų³¹, tais pačiais metais 220 litų gauta iš kitų

²³ LKP atsišaukimai. T. 1, p. 451.

²⁴ „Darbininkų jaunimas“, 1924, spalio—lapkr., Nr. 10—11 (20—21), p. 84.

²⁵ „Darbininkų jaunimas“, 1924, gruod., Nr. 12, p. 104.

²⁶ „Jaunimo frontas“, 1936, rugs., Nr. 1, p. 2.

²⁷ „Darbininkų ir valstiečių jaunimas“, 1938, sausio, Nr. 1, p. 4.

²⁸ „Darbininkų ir valstiečių jaunimas“, 1938, kovo 31, p. 3.

²⁹ „Darbininkų ir valstiečių jaunimas“, 1939, liepos 10, p. 3.

³⁰ „Darbininkų ir valstiečių jaunimas“, 1935, vas. 15, Nr. 1(8), p. 2.

³¹ „Darbininkų ir valstiečių jaunimas“, 1937, sausio, Nr. 12—1(19—20), p. 3.

Lietuvos vietų³², 1939 m. LKJS Kauno organizacija išsiuntė Ispanijai 90 litų³³. Aišku, komjaunimo spauda nesudarė tikslios statistikos, neišaiškino visų surinktų ir išsiųstų lėšų. Nebuvo ir reikalo tai daryti, nes pagrindinis jos uždavinys šiuo klausimu buvo parodyti, kad daugelis Lietuvos jaunuolių remia Ispanijos revoliucionierius ir jų pavyzdžiu turi sekti kiti.

LKJS spauda konkrečiais faktais parodė, kad Ispanijos liaudį remia viso pasaulio darbo žmonės.

Kadangi tuo metu fašistų siautėjimą jau buvo pajutusios daugelis tautų, tai labai aktualiai nuskambėjo LKJS spaudoje paskelbta visa serija įžymiųjų žmonių pasisakymų, nukreiptų prieš rasistinę fašizmo politiką, propaguojančių proletarinį internacionalizmą. V. Lenino, M. Gorkio, A. Tolstojaus, H. Mano mintys taikliai demaskavo fašizmo ir jo rasistinės politikos esmę. Ypač ryškus buvo A. Tolstojaus pasisakymas, kurį 1939 m. pradžioje išspausdino LKJS CK organas „Darbininkų ir valstiečių jaunimas“. A. Tolstojus rašė: „Šiuo momentu, kada Vokietijoje žydai mokslininkai, advokatai, darbininkai, amatininkai, seniai ir senės, moterys ir vaikai išmetami iš savo butų, mirtinai nuplakami gatvėse, varomi į konclagerius, šaudomi ar bado, ligų ir žaizdų kankinami nusižudo ar eina iš proto,— šiuo momentu žmonija visu ryškumu pamatė tiesą. Kodėl neįsivaizdinti, kad vieną gražią dieną naciai paskelbs čekus menkaverte tauta, kurią reikia išnaikinti? Kodėl neįsivaizdinti, kad naciai pastatys sau tikslą — išvalyti Prancūziją nuo prancūzų?“³⁴ Kaip yra žinoma, šie A. Tolstojaus žodžiai visiškai pasitvirtino visai netolimoje ateityje.

LKJS savo spaudoje duodavo atkirčius beveik visais ryškiausiais nacionalizmo pasireiškimo atvejais pačioje Lietuvoje. Antai fašistuojantiems nacionalistams 1923 m. išleidus nacionalistinius lapelius, LKJS spauda griežtai sukritikavo pogromų politiką³⁵, ryškiai nušvietė nacionalistinės propagandos pasekmes — išpuolius prieš tautinių mažumų atstovus Vilkaviškyje, Kaune, Siauliuose ir kitur. Kai 1923 m. Marijampolėje, Panevėžyje, Utenoje ir kitose Lietuvos vietovėse fašistuojantieji nacionalistai degutu ir purvu užtepė visas žydiškas ir lenkiškas iškasas³⁶, LKJS išplatino LKP atsišaukimą „Šalin pogromščikai“, išreiškė protestą ir savo spaudoje³⁷.

LKJS spaudoje buvo parodoma, kad nacionalizmas tarnauja išnaudotojų klasės — kapitalistų — interesams. Jau vien lietuviškosios buržuazijos iškeltas šūkis „lietuviai pirkit pas lietuvius“ tai vaizdžiai iliustravo³⁸.

Dažnas pretekstas nacionaliniams vaidams kilti Lietuvoje buvo įtempti santykiai tarp lietuvių ir lenkų ryšium su grobikiška buržuazinės Lenkijos politika Lietuvos atžvilgiu. Lietuvių gyventojų masių nepasitenkinimą Lietuvos buržuazija, žinoma, panaudojo nacionalizmui skleisti. Lietuvos komjaunimo spauda parodė Lenkijos imperialistų grobikišką politiką ir demaskavo Lietuvos buržuazinės vyriausybės poziciją. Kartu ji nurodė, kad Lietuvos ir Lenkijos darbo žmonės, tame tarpe ir jaunimas, turi bendrą priešą — imperializmą, juos vienija bendri kovos prieš buržuazijos diktatūrą tikslai, todėl buržuazijos pastangos sukiršinti lenkų ir lietuvių bei kitų tautybių darbo žmones neduos rezultatų. Atsišauki-

³² „Jaunas kovotojas“, 1937, bal., Nr. 2.

³³ „Darbininkų ir valstiečių jaunimas“, 1939, liepos 10, Nr. 5, p. 4.

³⁴ „Darbininkų ir valstiečių jaunimas“, 1939, sausio, Nr. 1, p. 4.

³⁵ „Darbininkų jaunimas“, 1923, lapkr., Nr. 9, p. 99.

³⁶ Ten pat.

³⁷ Ten pat.

³⁸ „Jaunųjų kolektyvistų balsas“, 1933, lapkr., Nr. 1, p. 14.

muose arba straipsneliuose periodinėje spaudoje buvo stengiamasi atsiliepti į kiekvieną svarbesnį įvykį, susijusį su Lietuvos—Lenkijos santykiais. Ypač tai liečia 1927 m. ir 1938 m., kai iš imperialistinės Lenkijos pusės Lietuvai buvo iškilęs rimtas pavojus³⁹. LKJS spauda orientavo jaunimą, ypač kareivius, kaip jiems elgtis galimo karinio Lietuvos—Lenkijos konflikto metu, nurodyma, kad reikiamą valandą kareiviai nukreiptų ginklus ir prieš Lenkijos imperializmą, ir prieš Lietuvos fašizmą.⁴⁰

Visų pažangiųjų jėgų, tame tarpe ir LKJS, spaudoje paskelbtas griežtas protestas prieš nacionalistinius išpuolius neleido jiems masiškai pasireikšti. Antai 1932 m. ryšium su rinkimais į studentų atstovybę LKJS spauda sukritikavo fašistinių studentų bloko rinkiminę programą, kurioje buvo numatyti šie punktai: 1) viešai vartoti universitete tik lietuvių kalbą, 2) į atstovybės prezidiumą neįsileisti nė vieno tautinių mažumų atstovo, 3) įvesti „numerus klauzus“ tautų mažumoms (t. y. daryti kliūčių tautinių mažumų atstovams įstoti į universitetą ir kt.)⁴¹.

Kaip parodė rinkimai į studentų atstovybę, fašistų studentų blokas pralaimėjo, o kairiųjų studentų atstovai, 1931 m. gavę 108 balsus, 1932 m. surinko 230 balsų. Šia proga LKJS spaudoje rašoma: „Kad nukreiptus studentijos nepasitenkinimą į tinkamas vėžes, fašistai ir stengiasi įkalbėti lietuviams studentams, kad bedarbės proto darbininkų tarpe priežastis — žydai ir kitos tautinės mažumos. Pastarieji, girdi, užima tarnystes, kur galėtų dirbti lietuviai. Kapitalistai siundo vienos tautos žmones prieš kitus, kad nukreiptų jų dėmesį ir atitrauktų nuo klasinės kovos“⁴².

LKJS spauda ne tik laiku duodavo atkirtį fašistinių nacionalistų išpuoliams, bet ir atskleidė buržuazinio nacionalizmo ištakas, parodė, kad visų tautybių darbo žmonių priešas yra kapitalistai, nepaisant jų tautybės.

Kritikuodama įvairius nacionalizmo pasireiškimus, jų klasinę prigimtį, LKJS spauda kvietė jaunimą jungtis į darbo jaunimo organizacijas — Lietuvos Komunistinę jaunimo sąjungą ir klases profsąjungas, kurios atstovavo visų tautybių darbo jaunimo interesams. Į LKJS eiles buvo priimami visų tautybių darbo jaunuoliai. Lietuvos Komunistinėje jaunimo sąjungoje buvo lietuvių, lenkų, žydų, rusų ir kitų Lietuvos teritorijoje gyvenančių tautybių atstovų.

LKJS spauda padėjo įgyvendinti pagrindinius LKP ir LKJS nurodymus, kad būtų laikomasi internacionalinio principo. Kadangi pirmaisiais buržuazinės diktatūros metais įvairių tautybių darbo jaunuoliai, įstoje į LKJS, kai kuriose vietose dar sudarydavo savo tautines kuopeles, tai LKJS spauda pasisakė už tautinių kuopelių pertvarkymą gamybiniu principu. Čia buvo kritikuotos tos komjaunimo organizacijos, kuriose tai buvo atliekama lėtai. Antai 1928 m. Jaunimo skyriuje „Balse“ buvo kritikuotos Siaulių ir Ukmergės komjaunimo organizacijos už tai, kad ten kuopelės vis dar buvo suskirstytos nacionaliniu principu⁴³.

Komjaunimo spaudoje buvo parodyta, kad LKP ir LKJS teisingai sprendžiant nacionalinį klausimą, sparčiai didėja jaunimo sąmoningumas. Antai žydų jaunimo organizacija Poalei-Cion, į kurios gretas buvo patekę nemažai moksleivių ir darbininkų jaunimo, jau pirmaisiais buržuazijos valdymo metais suskilo. Pamačiusi organizacijos socialšovinis-

³⁹ Jaunimo skyrius.—„Balsas“, 1928, Nr. 1, p. 16.

⁴⁰ „Naujokas“, 1928, vas.—kovo, Nr. 1(3), p. 1.

⁴¹ „Darbininkų jaunimas“, 1932, gruod., Nr. 1(46), p. 6.

⁴² Ten pat.

⁴³ „Balsas“, 1928, Nr. 9, p. 217.

tinius tikslus, revoliucinė jaunimo dalis atskilo nuo Poalei-Cion organizacijos ir perėjo į internacionalinės Komunistinės jaunimo sąjungos eiles⁴⁴.

LKJS spauda buvo leidžiama keliomis kalbomis: lietuvių, rusų, lenkų, žydų. Daugiausia leidinių buvo išleista lietuvių kalba. Buvo dedama pastangų paskleisti LKJS įtaką ir kitų tautybių jaunimo tarpe. Tuo tikslu spauda buvo leidžiama ir nacionalinių mažumų kalbomis.

Kartu reikia pastebėti, kad kai kurios vietinės komjaunimo organizacijos neretai išleisdavo leidinius tik ta kalba, kuria kalbėjo dauguma jų narių. Antai 1920—1930 metų laikotarpiu LKJS Kauno organizacija lietuvių kalba neišleido nė vieno laikraščio. Gal būt, taip buvo daroma dėl to, kad pagrindiniai centriniai LKJS organai ėjo lietuvių kalba. Antra vertus, iki 1930 metų Kauno miesto komjaunimo organizacijoje dauguma narių buvo žydų tautybės. Tuo, savo ruožtu, pasinaudojo buržuazinė nacionalistinė propaganda šmeižtams prieš komunistinį judėjimą. Nors ir neišvengusi trūkumų, LKJS spauda darė poveikį darbo jaunimui. Ar didelis buvo tas poveikis, niekas tiksliai nustatyti negali. Viena aišku, kad, auklėjant Lietuvos darbo jaunimą proletariato internacionalizmo dvasia, komjaunimo spauda buržuazijos diktatūros metais nuveikė didelį ir veiksmingą darbą. Jau vien tai, kad LKJS spauda visą laiką buvo nukreipta prieš buržuazinį nacionalizmą ir nuolat propagavo proletarinį internacionalizmą, vaidino svarbų vaidmenį klasių kovoje.

Apžvelgus 1920—1940 m. LKJS spaudą, galima konstatuoti, kad ji buvo didžiai internacionalinė, iš marksizmo-leninizmo pozicijų sprendė nacionalinį klausimą. Proletarinis internacionalizmas joje buvo skleidžiamas, minint Tarptautinę proletariato solidarumo dieną, reiškiant draugiškus jausmus TSRS ir kitų šalių darbo žmonėms, ypač darbo jaunimui, demaskuojant fašistinę rasizmo ir imperialistinių grobikiškų karų politiką ir kovojant prieš nacionalistinius Lietuvos buržuazijos išpuolius. Visa tai padėjo telkti Lietuvos darbo jaunuolius, nepaisant jų tautybės, į revoliucinę kovą.

Vilniaus Valstybinis V. Kapsuko universitetas
Bibliotekininkystės katedra

Įteikta
1967 m. gruodžio mėn.

РОЛЬ ПЕЧАТИ КОМСОМОЛА ЛИТВЫ В ВОСПИТАНИИ РАБОЧЕЙ МОЛОДЕЖИ В ДУХЕ ПРОЛЕТАРСКОГО ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМА (1920—ИЮНЬ 1940 гг.)

Ж. ЗАВЕЦКЕНЕ

Резюме

В статье исследуется вопрос, как и какими способами КСМ Литвы воспитывал рабочую молодежь в духе пролетарского интернационализма, показана проделанная печатью работа по пропаганде идей единства и дружбы трудящихся всех национальностей. Это наиболее ярко выразилось в материалах, посвященных международным праздникам пролетариата, фактам проявления солидарности молодежи Литвы с молодежью СССР и др. стран, борьбе за укрепление независимости Литвы. Не менее важный материал публиковался в комсомольской печати против буржуазного национализма. В статье делается вывод, что печать КСМ Литвы, являясь глубоко интернациональной, помогала сплачивать пролетарскую молодежь Литвы всех национальностей на борьбу за свержение капитализма.

⁴⁴ «Красная молодежь», 1922, февр., № 2, стр. 2.